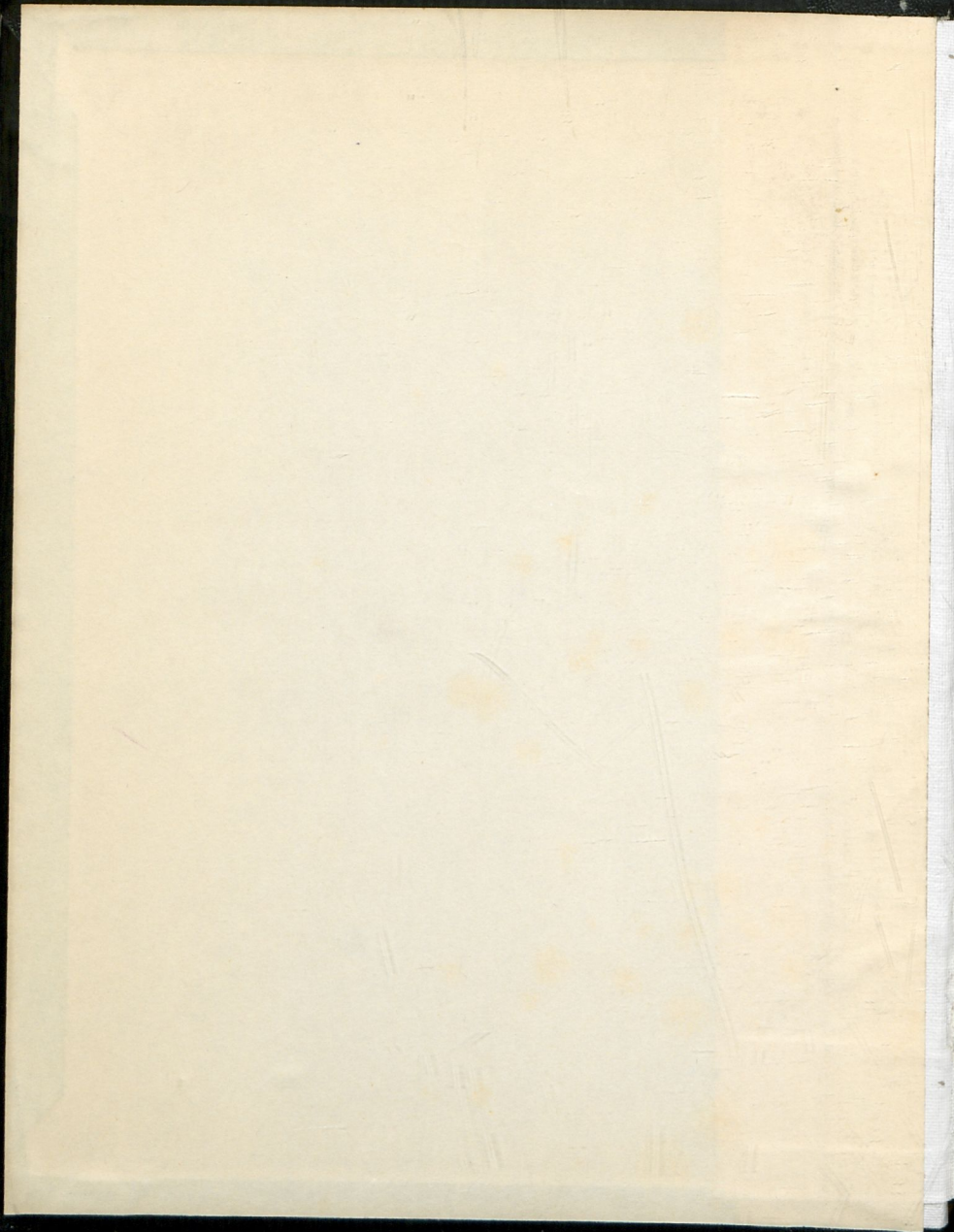

berg
7
96

1928 K 944

310

[7, 25]

D. FRIDERICVS LVDOVICVS
KREYSIG

26

PATHOL. ET CHIRVRG. PROF. PVBL. ORD. VIC.
FACVLTATIS MEDICAE WITTEBERGENSIS

H. T.

DECANVS

DISSERTATIONEM INAUGVRALEM

DIE XI. AVGVSTI A. MDCCCXCVI.

H. L. Q. C.

HABENDAM

INDICIT.

---

*Physiologorum de natura vis vitalis dissen-
sus exponuntur.*

PARS III.

1776

1131

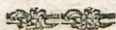
In exponendis neotericorum de natura vis vitalis decretis eo usque nuper devenimus, ut ea solummodo nobis considerata restaret sententia, quae causam, qua vitae phaenomena contineantur, in mixtione et forma corporum organicorum positam esse statuit. Hanc quidem iam olim a quibusdam propositam, deinde vero plane iterum neglectam et dimissam nuperrime novis argumentis exornare studuit Cel. REILIVS, vir ingenio doctrinaque singulari insignis et sagacissimus rerum physiologicarum scrutator. 1) Dicit autem cum radium corporum vires omnes in materia positas esse credant, quamvis absolutam phaenomenorum ab illis nobis oblatorum rationem ex ea intelligere non possimus, nihil impedit, quo minus et vitam in corporum organicorum mixtione et forma contineri credamus. In omni quippe rerum natura corporum phaenomena definitae eorum mixtioni et formae adstricta esse; his iisdem eadem et, vel quidquam mutatis, alia ab iis edi phaenomena, observamus. Mixtionis vero analysi instituta, quantum nobis licet subtili, tandem rerum primordia seu elementa offendimus, in quibus nihil, nisi conamen quoddam, sese inuicem attrahendi seu se cum aliis similibus elementis combinandi animadvertimus. Cum vero elementa diversissima nec unquam numeris describenda ratione inter se iungantur, diversissimae etiam naturae corpora hinc exsurgunt, et quodcumque eorum, pro eo, quo mixtum et formatum est, modo sua prodit et sibi propria phaenomena.

Quod autem formam materiae attinet, ea quidem iisdem ac mixtio materiae, diversitatibus obnoxia et hinc etiam ad diversissima phaenomena producenda apta reperitur; interim tamen cum ea diversam elementorum, ex quibus materia mixta est, attractionem pro causa sua agnoscat; ipsa ut effectus potius mixtionis seu ut phaenomenon considerandum est, quod mixtione materiae nititur.

Ea

1) *Archiv für Physiologie, 1stes Heft, von der Lebenskraft.*

Ea vero phaenomena, quae corpora viua nobis offerunt, non minus ac ista rudium corporum, mixtione ipsorum niti, vel ex eo apparet, quod mixtio materiae corp. organ. plane peculiaris est generis; et vitae phaenomena huic solummodo adstricta sunt; similia porro sunt vegetabilis et animalis regni phaenomena, similis etiam eorum deprehenditur materia. Differt deinde singularum c. animalis partium mixtio et structura et peculiare etiam cuique partium generi, prout peculiari ratione mixtae sunt, datae sunt vires easque adeo dum mixtionem earum mutamus, nempe dum corpus vel irrigamus vel siccum vel laxum reddimus vel intendimus etc., mutare nobis licet. Quae cum ita sint, nihil magis optandum esse dicit, quam hoc, vt physices et chemiae periti hanc doctrinae naturalis partem pro viribus excolere et nouis experimentis institutis, materiae animalis naturam accuratius eruere studeant.

Ex his igitur certum firmumque videri posset, solo mixtionis corporum accurato scrutinio physicam scientiam in vniuersum et corporum organicorum etiam ad eum perfectionis gradum euehi posse, qui intra humanae mentis limites cadit. Quamuis vero equidem ipse iis valdopere assentior, qui accuratam chemicae corporum mixtionis cognitionem maximi tum in physica scientia vniuersali, tum in ea eius parte, quae viua corpora scrutatur, momenti esse credunt, attamen dum de hac sententia modo exposita cogitarem, plura in mentem venerunt, quae eam et accuratius definiendam et vero etiam limitandam esse suadere videbantur. Pace igitur Cel. huius sententiae auctoris dubia quaedam omni, quae tanto ingenii Viro debetur, decencia proferre liceat. Omnem autem hanc quaestionem in duas dirimendam esse duximus, ita vt primo loco inquireremus, quatenus dici possit, corporum in vniuersum et organicorum in specie vires in mixtione et forma eorum contineri; deinde vero quatenus, posita hac theoria, vitae phaenomena melius explicari poterint?

Quod priorem attinet, eam vix, nisi forte mixtionis vocabulum latissimo sensu sumatur, affirmari posse credo: Et primo quidem dubitari posse videtur, num omnes res, quae sensus nostros ferunt, ma-

teriae

teriae nomen mereantur? 2) Huius enim est, ut minime penetrari se patiatur et, quicquid in eam impellit, repellere conetur; deinde ut cum aliis corporibus connubium ineat tale, ex quo nova et diuersae indolis materia prodeat, denique ut grauitate gaudeat et ad proprium motum inepta reperiatur. Iam vero plures sic dictas materias cognoscimus, quae his materiae characteribus omnino destitutae sunt, seu in quibus certe hi characteres nondum detegi poterunt; lucis et electricam tantummodo nominare licet. Num igitur fortasse substantiae quaedam in rerum natura inueniuntur, mouendi facultate donatae a corporum natura diuersae, quibus magna mutationum pars tribuenda sit, quae in corporibus naturalibus animaduertimus; an corpora hae substantiae nominandae sunt peculiaris indolis, nempe mouendi potentia praedita, cuius tamen absentiam alias proprium materiae characterem constituere dicimus? Donec igitur certo demonstratum erit, omnia, quae sensuum externorum beneficio nobis traduntur, phaenomena non nisi a materia produci, cum certitudine contendere vix poterit, omnes corporum vires, quae ex phaenomenis eorum colligimus, mixtione eorum contineri. Quodsi concedimus materias quidem esse has substantias, notandum tamen est, tum eas tum alia etiam subtiliora principia saepe ita aliis materiis rudibus inesse, ut chemicam cum iis mixtionem iniisse dici non possint, sed iis tantummodo mechanica ratione admixta sint; hac ipsa tamen re efficitur, ut materiae rudiores, quibus illae subtiliores hac ratione iunctae sunt, ad noua phaenomena edenda aptae reddantur. Sic cum electrico v. c. principio rem se habere, nemo facile negabit. Iam vero cum abesse hoc possit vel adesse in corpore aliquo, huius integritate et natura nequicquam mutata, proprio certe sensu ad mixtionem alicuius corporis referri non poterit, nec, corpus aliquod ob mixtionem suam electrica phaenomena edere, dicere licebit, si ob materiam electricam in eo accumulata ista prodiderit.

Sed concedamus et hoc, eiusmodi materias certis sub conditionibus corporibus physicis admixtas ad propriam earum mixtionem lato sensu sumtam, esse referendas et rudium corporum vires sola eorum

2) vid. Cl. BRANDIS, *über die Lebenskraft*. S. 27.

eorum mixtione niti; inde tamen, cum organicis corporibus rem sic se habere, minime sequitur; neque etiam tam firmis haec sententia probata esse videtur argumentis, vt nullus dubitationi amplius locus concedatur. Sit enim, phaenomena vitae peculiari materiae, nempe organicae, adstricta esse, nec in corporibus rudibus vnquam ea deprehendi, datur tamen etiam organica materia, quae vita destituta est; nempe animalium; et plantarum mortuarum. Tantum hinc abesse videtur, vt philosophi propterea, quod materiam per se inertem et mortuam esse dixerint, peccasse censendi sint, vt posuisse Cel. Vir aliquid videatur, quod ipsi antea demonstrandum erat, dum, dari materiam viuentem, quotidiana nos doceri experientia, contendit. 3) Sed infert; materiam organicam, quam mortuam appellamus, in hoc statu non amplius perfectam esse, sed ipsa cum morte materias aliquas auolare v. c. eam, quae putredini antea aduersata sit et ad perfectam mixtionem pertinuerit; 4) hinc igitur fieri, vt corpus animale mortuum iam putrescat, quod antea a principio quodam in ipso praesente a putredine eadem fere ratione defensum fuerit, qua a carne mortua ope spiritus vini ipsi affusi haec corruptio auertatur; hinc vero etiam fieri, vt oppositis quibusdam substantiis, v. c. oxygenio, calore, electrica materia etc. vita iam deleta nonnunquam reuocetur. Nescio multa ne hisce tribuat Cel. auctor nec ne? reuera quidem ita comparata esse videntur, vt equidem parum iis tribuendum esse credam. Quod primum attinet, principium aliquod cum morte simul auolare positum quidem, minime vero probatum ab eo est; hoc enim, quod caro mortua, appositis quibusdam rebus, a putredine defendatur, cum eo vitae effectu vix comparandum esse videtur, quo mixtionis c. org. integritas conseruatur; neque enim, dum vita viget, tale principium in c. org. praesens deprehendimus, neque etiam, dum vita abiit, auolare vnquam videmus. Aegre etiam intelligitur, cur hoc principium, quod perlongum annorum spatium corpori inhaesit, nunc cito saepe et semel omne secedat? e contrario hoc experientia docemur, eandem causam, quae c. org. ad

* 3

cetera

3) Loc. cit. pag. 13. 14.

4) Loc. cit. pag. 53.

cetera vitae phaenomena edenda apta reddat, putredinem etiam ab ipsis arcere; quam diu enim illud, quod motus corporum org. vitales producit, in iis habitat, quamvis certis sub conditionibus sese per tempus aliquod motibus exerere naquit, putredo nunquam intrat, ne in animalibus quidem, quae per omnem hiemem quasi mortua sunt, i. e. motu vitali omnino destituta: nullam vero omnino vim vitalem in animalibus superesse non nisi tunc cum certitudine affirmare nobis licet, ubi putredo reuera intrare incipit. Magna igitur intercedit inter asphyxiam et mortem differentia; mortem quippe cita insequitur chemica destructio, quae in asphyxia procul detinetur et in qua vitae reituae spes affulget; nec dici proprio sensu potest, vitam iam amissam et vere deletam, calore, oxygenio etc. corpori applicatis, denuo reuocari. Tunc enim perinde esset, qua copia haec principia adhiberemus, vt vita in asphyxia suppressa resisteretur; sed vero cautissime nobis in eorum applicatione versandum est, ne fortasse iisdem, quae vehementes vis vitalis stimulos esse scimus, vitae reliquum quasi flamma omne pessundemus et destruamus. Quodsi chemica ratione ea corpori admiscerentur sicque, mixtionem nempe labefactatam denuo perfectam reddendo, vitam reuocarent; tunc etiam contingere deberet, vt corpus animale, in quo aliqua iam incepisset putredo, tamen in vitam nonnunquam reuocaretur, de qua re nullum omnino extat exemplum. Nonne igitur haec principia, quorum ope vitam suppressam, non deletam, nonnunquam reuocare nobis contingit, stimulare potius sua virtute hoc efficere, probabilior habenda est sententia?

Aliud argumentum, quo Cel. viri sententia comprobari videri possit, in eo cernitur, quod probabilitati omnino contrarium esse dicit, omnia vitae phaenomena ab vna produci materia, quemadmodum v. c. corporum naturalium expansio a sola caloris materia pendeat. 5) Nullam enim vnquam in omni rerum natura materiam deprehendi ait, quae sola et per se viuat, nec vitam nos deprehendere, nisi coniunctam cum materiis in oculos incurrentibus; deinde vero nimis diuersa

a se

5) Loc. cit. pag. 49.

a se inuicem et multifaria esse vitae phaenomenae, quam vt ab vna materia omnia ortum ducere credere possimus; denique vero etiam idem ex eo apparere, quod materiae animalis eius, quae in sensus nostros incurrat, mutatione seu plurium et diuersarum materiarum appositione, vt electricae, caloris, oxygenii, opii vis vitalis nunc augeri, nunc deprimi possit. Interim tamen si dicendum, quod res est, vnum omnino istud videtur, quodcumque demum sit, ex quo omnia, externo quidem adpectu diuersissima vitae phaenomena ortum ducunt; quodsi vis vitalis in materia ipsa cernatur, vna etiam ad omnia producenda par esse posset. Cum vero vis vitalis vnitatem hoc loco probare ob spatii angustiam non liceat, dubitationes tantummodo nonnullas adferre liceat, quae Cel. viri argumenta consideranti in mentem venerunt. Primum nempe comparatio ipsa ab eo instituta contra rem suam facere videtur; ab vna quippe materia, nempe caloris non solum expandi corporum omnium ambitum, sed alia quam plurima et diuersissima produci phaenomena videmus, prout corpora, in quos calor agit, natura sua a se inuicem diuersa sunt, nonne hinc etiam ab vna materia subtili diuersa vitae phaenomena produci possent? Nihil certe obstat, quo minus hoc credamus, quod nullam materiam simplicem noscimus, quae vita gaudeat; quemadmodum quippe calor diuersas in corporibus, cum quibus iungitur, pro diuersa eorum indole, mutationes producit, sic subtilis etiam aliqua materia, quatenus cum corpore organico iuncta reperiatur, peculiaria proferre posset phaenomena, neque aliis in corporibus, cum quibus iungeretur, nec in ea ipsa et a corpore organico separata vnquam obseruanda. Quodsi vero admodum diuersa sunt vitae phaenomena, omnia tamen tandem ad duo tandem genera reduci posse videntur, quae ab vna eademque causa pendere probari potest; vel enim in motibus automaticis ab extus excitatis cernuntur, qui ab diuersam organorum, in quibus contingunt fabricam, diuersissimos omnino, in oculos nostros incurrentes, producunt effectus; vel consistunt in conseruatione integritatis corporum organicorum mixtionis, id quod chemicis legibus vniuersalibus contrarium omnino esse fateri oportet. Motus vero hos organicos cum eiusdem indolis sint, ab vna causa pendere, demonstratione

non

non eget; mixtionis vero conseruationem ab eadem pendere in principio iam probauimus. Parum denique tertio argumento tribuendum videtur. Electricae enim materiae aut oxygenii etc. *appositione seu admixtione* fieri, vt vis vitalis nunc augeatur nunc deprimatur, hypothetice tantummodo positum, minime argumentis euictum est; deinde vero non ipsam vim vitalem his materiis mutari experientia comperitum habemus sed eam solummodo eius facultatem seu proprietatem, qua affici se patitur, irritabilitatem et sensibilitatem dictam, quam Cel. vir male cum vi vitali confundi ipse docet. 6) Quodsi igitur animali materiae vel apponerentur seu admiscerentur haec substantiae et hac ratione esserent, vt vis vitalis nunc alacrius nunc tardius sese exlerere possit, nihil aliud inde sequi posset quam hoc, principii vitalis facultatem stimulos recipiendi et in materiam organicam agendi nunc inde augeri nunc vero imminui; minime vero vim vitalem ipsam his rebus applicatis mutari.

Quae cum ita sint, dubitandum adhuc videtur, num vim vitalem in mixtione materiae organicae cerni, vere dici possit; propositionem certe hanc aliis iisque certioribus obsirmandam argumentis, et accuratius definiendam esse credimus. Num vero, posita hac theoria, phaenomena vitae vel nunc melius explicare liceat vel in posterum certe ea melius inde explicatum iri sperare possimus, proxime videamus.

Nunc enim, quae haec scribendi opportunitatem dedit, indicenda est solennitas.

VIRI
AMPLISSIMI DOCTISSIMIQUE
GOTTLOB BENIAMIN BAVERI,

GVBENA - LVSATI,

MEDICINAE CANDIDATI ET CHIRVRGI KLEINWELKENSENSIS,

qui laudabili studio talem medicarum disciplinarum thesaurum sibi comparauit, vt ad summos in medicina honores, quos humanissime a nobis petiit, impetrandos aditum ipsi parare nulli dubitauerimus.

Confir.

6) GAUTIER, de irritabilitate §. 9.

Confirmavit autem nobis suam in addiscenda medicina diligentiam egregie in examine nuper cum eo instituto tum etiam proprio testimonio, quod de vitae suae hucusque gestae ratione nobis sequentibus verbis communicavit:

Ego, GOTTLÖB BENIAMIN BAVER, natus sum Gubenae, urbe Lusitiae inferioris haud incelebri, a. d. 27. Jul. 1755. ubi pater, IOANNES GEORGIUS BAVER, mercator, matrem, ANNAM ELISABETHAM, e KAVLIA gente illius urbis haud ignobili in matrimonium duxerat. Qui optimi parentes licet educationem meam curae cordique haberent, finem propositum haud fuerunt assecuti, cum patre anno aetatis meae octavo, e viuis erepto, mei et duorum liberorum iuniorum educatio soli matri fuisset relicta. Neque tamen haec parens pie colenda quicquam eorum praetermisi, quae ad animum tum religionis praeceptis inhuendum, tum futuro vitae generi accommodandum facerent. Primis mox annis Gymnasio urbis patriae traditus ad annum duodevicesimum praeceptoribus LAVRISCO, THIERBACHIO, HVETTNERO etc. in disciplinis physicis, mathematicis, linguisque cultioribus usus sum, cum praecipue in eo essem, ut anno insequente Academiam Vitebergensem, ad studium artis salutaris, quo magno tenebar amore, colendum petere vellem. Agnatis vero hoc meum consilium ea potissimum de causa improbantibus, quod res domesticae et patris morte et exitiosi belli septu annalis turbis, arctius reductae matri optimae maiores opponerent difficultates, quibus tollendis ipsa vix par foret; non sine taedio, hoc, quod ceperam, consilium, tandem reliqui, atque BAVMGARTENIVM avunculum atque chirurgum adii, qui artem chirurgicam theoreticam et practicam diligentissime me docuit. Cui ipsi magistro quanta debeam pro labore; quo mihi anatomiae, pathologiae et chirurgiae praecepta tradidit, nunquam animo grato excidet. Triennio hic praeterlapso, Dresdae in instituto medico-chirurgico ab anno 1775-78. scholas HAEHNELII, OTTONIS, PITSCHELII, WILDII, aliorumque anatomiam, physiologiam, pathologiam, chirurgiam, clinicamque disciplinam illustrantium frequentavi. Licet vero neque hoc tempore consilium academica studia ulterius excolendi, plane deseruerim, animum tamen iam ceperam nomen in Unitate fratrum profiteri, et ao. 1788. Herrnhuthium profectus sum. Post trium mensium spatium

* *

tan

tanquam chirurgus practicus in congregatione fratrum GNADENFREY, in Silesia sita, publice constitutus, diuino auxilio, externam aequae ac internam medicinam exercui, cum collegium medicorum Wratislauensium, medico ordinario ibidem deficiente, licentiam hanc mihi concesserat. Ao. 1781. ut chirurgus ordinarius Kleinwelkam vocatus sum et a Collegio Sanitatis Dresdensis, postquam Speciminis loco, Theses de Empyemate, Herniis, Hydrocele, Sarcocoele et Carcinomate, theoretico-practicas elaboraueram, testimonium chirurgiam in omnibus electoratus saxonici locis publice exercendi ornatus, et veniam quoque medicamenta interna, re ita exigente, praescribendi simul nactus sum. Ex quo inde tempore, fauente numine, in medendo feliciter versatus, aegrotorum mihi conciliaui fiduciam. Ne vero veniam, quae mihi ad praxim medicam data fuerat, nimis extenderem et cum medico legitimum Kleinwelke non obueniam esset, ut et aliis causis adductus in Academiam Vitebergensem, quam bis iam adire constitueram me contuli, cuius Magnifico TITIO, Physices Professore, fasces academicos hoc semestri aestiuo tenente, adscriptus sum, ante paucos dies apud ordinem Medicorum examen consuetum subiit, qui praestitis omnibus, mihi aditum ad summos in vtraque medicina honores patefecit.

Huic quidem ab Ipso nobis exhibito testimonio eo lubentius subscribimus, quo magis Ipsum Virum in vtraque medicina egregie versatum nouimus. Ipse vero nouum idque publicum doctrinae suae Specimen ediditurus est die XI. Augusti, quo die Dissertationem Inauguralem a se Ipso conscriptam:

De Scarlatina observationes et meletemata quaedam,
Praefide Excell. et Exper. SALOMONE CONSTANTINO TITIO, Collega coniunctissimo, publice defendendi Ipsi copiam fecimus. Quam quidem solennitatem ut praesentiae Suae honore ornare et splendidam reddere velint, RECTOREM ACADEMIAE MAGNIFICVM, ILLVSTRISSIMOS COMITES, PROCERES VTRIVSQUE REIPUBLICAE GRAVISSIMOS, VNIVERSITATIS NOSTRAE CIVES GENEROSISSIMOS, PRAENOBILISSIMOS pro officii nostri ratione, omni qua par est, humanitate inuitamus. Dom. XI. post Fest. Trinitatis a. MDCCXCVI.

Wittenberg, Diss., Ergbd. 7, 1792-96
vol. 18

f

86.

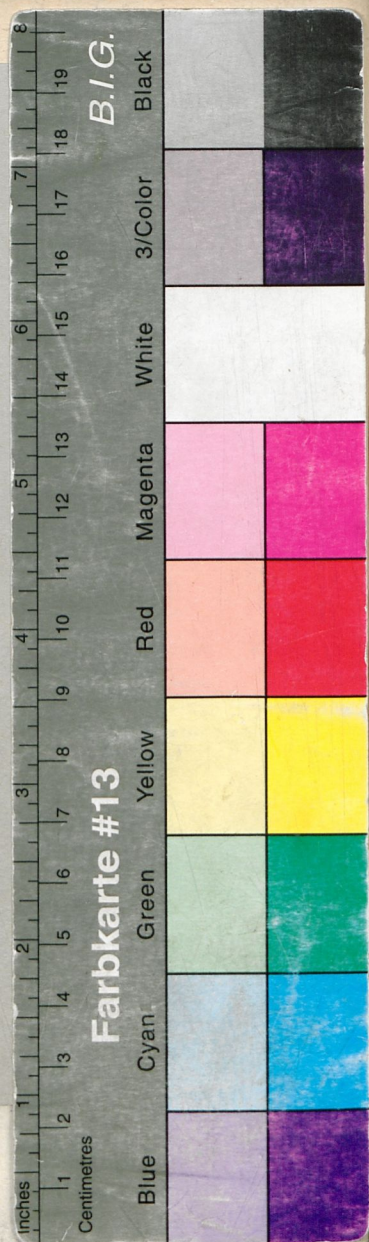

W
11

1928 K 944

(310)

D. FRIDERICVS LVDOVICVS
KREYSIG

PATHOL. ET CHIRVRG. PROF. PVBL. ORD. VIC.
FACVLTATIS MEDICAE WITTEBERGENSIS

H. T.

DECANVS

DISSERTATIONEM INAUGVRALEM

DIE XI. AVGVSTI A. MDCCCXCVI.

H. L. Q. C.

HABENDAM

INDICIT.

*Physiologorum de natura vis vitalis dissen-
sus exponuntur.*

PARS III.

1776